

HET WOORD VAN DE WEEK

Orgaan van DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

19e jaargang nr. 38 25 september 1966

administratie
postbus 114, Utrecht
tel. 030-24641
postgiro 58

abonnementsprijs f 6,— per jaar
buitenland f 7,50 per jaar
voor België f 6,50
losse nummers f 0,50
verschijnt wekelijks

Een ernstige teleurstelling

De minister heeft ons medegedeeld dat het Humanistisch Verbond per 1 oktober a.s. 10 minuten per week eigen zendtijd krijgt. Daarnaast een toewijzing voor de televisie van 10 minuten per maand.

Hoewel het verkrijgen van eigen zendtijd ons natuurlijk tot vreugde stemt, is het toch een ernstige teleurstelling dat de mate van toewijzing zo sterk afwijkt van wat door ons is gevraagd. Ons verzoek was tweemaal een kwartier zendtijd per week voor de radio en een kwartier zendtijd per week televisie. De toewijzing is minder dan wat wij thans als gast bij de VARA en AVRO genieten. Welk tijdstip er voor ons beschikbaar is, is ons zelf op dit ogenblik nog niet bekend. Daarmee heeft men zo gesold, dat er voor onze uitzendingen geen plaats meer vrijgehouden is. Dat is het laatste wat we hadden kunnen denken.

Over de hoeveelheid zendtijd zijn we nog in bespreking met de minister. Daarom hier alleen enkele opmerkingen daarover. Het Humanistisch Verbond heeft in de twintig jaren na zijn oprichting in 1946 vrijwel op elk gebied strijd moeten voeren om de erkenning van het goed recht van het autonome humanisme naast de godsdienstige overtuigingen. Zowel ten aanzien van de geestelijke verzorging in arbeidskampen, van gedetineerden en van militairen, als ten aanzien van het vormingsonderwijs op openbare scholen voor voortgezet onderwijs, zijn in de loop van de jaren regelingen getroffen die wel niet ten volle een gelijkgerechtigdheid inhielden, maar toch op een niet te onredelijke wijze aan onze rechtmatige verlangens tegemoetkwamen.

Bij de weerstand die hierbij van bepaalde zijden opgeworpen werd, deden meestal het één of het ander van twee argumenten opgang om ons werk toch nog bijzondere beperkingen op te leggen, nadat het principe van de gelijkgerechtigdheid erkend was. Soms werd aangevoerd dat aan de diensten die het Humanistisch Verbond aanbood geen behoefte zou bestaan en dat die dus niet of slechts in zeer beperkte mate toegelaten zouden behoeven te worden naast de bestaande gelijksoortige diensten van godsdienstige zijde. In die gevallen, zoals b.v. bij de geestelijke verzorging van gedetineerden (in 1953) en de geestelijke verzorging van militairen (in 1962) kon aan de hand van de resultaten van een ingesteld onderzoek worden aangetoond dat er een reële behoefte was. In beide gevallen bleek trouwens na de invoering dat de behoefte aanmerkelijk groter was

dan uit het onderzoek afgeleid kon worden. In andere gevallen, zoals b.v. bij de geestelijke verzorging van arbeiders in de kampen van de Zuiderzeewerken werd te berde gebracht dat de door het Humanistisch Verbond te verlenen diensten slechts evenredig zouden mogen zijn aan het ledental van het Verbond.

Hierbij werd uit het oog verloren dat de betekenis van een geestelijke stroming voor een volksgemeenschap niet te meten is aan het aantal georganiseerde aanhangers.

Als voorbeeld wijzen wij er op dat, hoewel het buitenkerkelijk deel van de bevolking van de gevangenen zeker niet groter is dan het buitenkerkelijk deel van de bevolking als geheel en hoewel het aantal leden van het Humanistisch Verbond, inclusief minderjarige kinderen van leden, niet meer dan circa 1/4 % van de bevolking als geheel uitmaakt, het aantal gedetineerden dat zich tot de humanistische geestelijke verzorgers in de gevangenen en asielen van het Ministerie van Justitie wendt — ondanks de thans nog bestaande beperkende bepalingen — circa 12 % van de totale bevolking van deze inrichtingen is of circa 50 maal meer dan in evenredigheid met het ledental, d.w.z. dat van hen die een beroep doen op de humanistische geestelijke verzorgers in de gevangenen circa 98 % niet tot de directe kring van het Humanistisch Verbond behoort.

Een tweede voorbeeld levert de luisterdichtheid van onze uitzendingen in de rubriek Geestelijk Leven, die sinds 1946 door het Humanistisch Verbond verzorgd worden. Uit onderzoekingen blijkt, dat gemiddeld circa 300.000 personen deze uitzendingen beluisteren. Een NIPO-onderzoek (No. 930 van 24-11-59) leidt tot de conclusies:

- dat het aantal luisteraars naar de rubriek Geestelijk Leven van gelijke orde van grootte is als dat naar de onderscheiden kerkelijke uitzendingen en dat tegen vijf luisteraars naar enigerlei kerkelijke uitzending er één luisteraar naar de rubriek Geestelijk Leven is;
- dat kerkelijke uitzendingen vrijwel niet beluisterd worden door buitenkerkelijken, maar dat de rubriek Geestelijk Leven niet alleen door veel buitenkerkelijken beluisterd wordt maar ook door velen die zich (nog) protestants-christelijk of katholiek noemen.

Gezien de resultaten van deze en soortgelijke onderzoekingen naar de luisterdichtheid, lijkt

dan ook een zendtijdtoewijzing die neerkomt op circa 2 % van wat in totaal aan kerkgenootschappen en genootschappen op geestelijke grondslag wordt toegewezen, niet in overeenstemming met de betekenis van het Humanistisch Verbond in de Nederlandse Volksgemeenschap.

Toen in het ontwerp voor de Wet tot Regeling van het Voortgezet Onderwijs bij het openbaar onderwijs aan humanistisch vormingsonderwijs geen plaats toegewezen werd overeenkomstig het godsdienstonderwijs, hebben wij gesteld, dat wij het ten zeerste zouden betreuren als op deze wijze het Humanistisch Verbond ge-

drongen zou worden in de richting van het stichten van bijzondere algemene scholen waar levensovertuigingen elkaar zouden kunnen ontmoeten, omdat wij de openbare school van zo groot belang voor onze volksgemeenschap achten, maar dat wij niet zouden schromen om die weg te gaan als het autonome humanisme geen recht zou worden gedaan.

Wij voelen ons thans in een vergelijkbare situatie. Maar de eerste vraag is welke redelijke plaats er in het zendschema voor de ons rechtmatig reeds toegewezen zendtijd aangewezen wordt. Daarover hoort U spoedig meer van ons.

„Dank en wrevel”

U bent denk ik verbaasd dat U mij hoort in plaats van professor Broeckx. De reden daarvan is dat vandaag voor het laatst de uitzending van het Humanistisch Verbond plaats vindt onder het oude bestel. Dat wil zeggen dat vandaag een eind komt aan de regelmatige gastvrijheid die wij twintig jaar lang bij de Vara hebben gehad. Dat is geen geringe tijd. Meer dan duizend radio-toespraken zijn op die manier uitgezonden en zijn door een steeds groeiend publiek beluisterd. Ik wil niet nalaten de Vara daarvoor hier in het openbaar dank te betuigen, vooral ook omdat het vaak tot het misverstand aanleiding heeft gegeven dat de Vara een humanistische omroep zou zijn. Zoals het ook wel eens de gedachten heeft gewekt dat het Humanistisch Verbond een socialistische organisatie zou zijn. Geen van beide is uiteraard waar. Maar de Vara heeft het beschouwd als een daad van eenvoudige rechtvaardigheid dat een volksgroep, die op geen enkele andere wijze haar stem in de radio kon laten horen, op deze manier een uitingmogelijkheid kreeg. Dat was twintig jaar geleden helemaal niet zo vanzelfsprekend als het nu lijkt. Het humanisme had nog nauwelijks praktisch gestalte aangenomen en als gedachte werd het veelal bestreden en verguisd. Niettemin hebben wij toen reeds dit bekende kwartiertje op zondagmorgen gekregen en de Vara is daar twintig jaar lang onverstoord mee doorgegaan. Ook bij anderen hebben wij wel gastvrijheid genoten, bij de AVRO, bij de VPRO soms en wij zijn er zeer erkentelijk voor, maar niemand zal het ons kwalijk nemen als onze grote waardering uitgaat naar de Vara voor de gastvrijheid die wij daar zo lang en zo regelmatig hebben ondervonden.

U bent natuurlijk benieuwd om te horen hoe het nu verder gaat. Daar zal ik U straks nog wat over vertellen. Maar ik wil eerst toch nog even stil staan bij deze afgelopen twintig jaar. Ik heb voor deze uitzendingen wat zitten bladeren in de teksten van deze duizend uitzendingen. Al lezend had ik de neiging om allerlei stukken eruit hier aan te halen. Zij zijn juist als men ze nu bekijkt opmerkelijk en belangwekkend. Maar ik zal U daar niet al te veel mee vermoeien. Laat ik hier alleen één citaat geven: Op 5 mei 1957, negen jaar geleden dus, ter gelegenheid van de bevrijdingsdag sprak ik over het onderwerp: Onruststokers met een gerust geweten. „Wij zijn onruststokers onder de christenen”, zei ik daar, omdat wij ons presenteren met een eigen visie en een eigen taak. Wij zijn opgehouden alleen maar

buitenkerkelijk te zijn, wij zijn niet langer „niets”, wij zijn humanisten”. En iets verder zeg ik: „Maar wij zijn ook onruststokers onder de ongodsdienstigen en de buitenkerkelijken, omdat wij geen genoegen nemen met vlakheid en kleurloosheid en alleen al door onze aanwezigheid een uitdaging zijn tot kleur bekennen”. En dan tenslotte: „En als het goed is, zijn wij ook onruststokers onder onze eigen geestverwanten in de engste zin. Want ook voor ons is de verleiding groot om tevreden te zijn met wat bereikt is; om voldaan te kijken naar instellingen, bladen en publicaties die tot stand gebracht zijn; om zachtjes in te dommelen in het bewustzijn van een welomschreven humanistische overtuiging en een welgeordende ontwikkeling van de humanistische organisaties. Maar laten we wel bedenken dat we in 1945 met niets begonnen zijn. Zonder aanhang, zonder organisatie, zonder publiciteitsmiddelen, zonder beginselverklaringen en theorieën, maar met een brandend verlangen en een intens geloof. En dank zij dat verlangen en geloof van 1945 is het humanisme kunnen gaan betekenen wat het nu betekent. Niet alleen als factor in de samenleving, maar ook in het persoonlijk leven van tallozen”. Tot zover dus het citaat.

Wat ik vandaag vooral in herinnering breng, is dat wij in 1945 inderdaad niets waren. Zelfs zo dat humanisten als ze naar hun levensovertuiging gevraagd werden, vaak zeiden: „Ik? ik ben niets”. Sindsdien heeft het humanisme als beweging een gezicht gekregen en handen om een taak te vervullen. En het is zich er meer van bewust dat het ook een nieuw uitzicht moet openen. Vandaag de dag heerst er een grote onzekerheid over wat mens zijn eigenlijk betekent. Het leven schijnt vaak doelloos en de samenleving uitzichtloos. Vandaar dat men de meest extreme en soms zonderlinge uitingen van menszijn kan tegenkomen. Ik bedoel niet bij abnormale mensen, maar bij gewone mensen die het spoor bijster zijn. De mens is immers vrij en dat betekent min of meer onbepaald. Hij kan alle kanten uit, maar welke kant is nu eigenlijk de moeite waard? Dat is de vraag die het humanisme steeds weer opnieuw met klem aan de orde stelt. Het leven is een avontuur, een experiment. Maar waarheen leidt het avontuur en waartoe dient het experiment? De humanist heeft daar geen pasklaar antwoord op. Maar wat hij steeds weer betoogt is dat hij er een voorstelling van heeft waar en hoe dat antwoord gezocht moet worden. Daaraan maakt hij al zijn activiteit dienstbaar. Hij geeft geen

oplossing voor de brandende problemen van de dag, hij beschikt niet over een wonderwoord waarmee op eenmaal alle vragen beantwoord kunnen worden. Maar hij beseft heel duidelijk dat het vooral op twee dingen aan komt: de intensiteit waarmee ieder mens zijn eigen bestaan verwerkelijkt en de solidariteit waarmee hij met anderen verbonden is. Intensiteit en solidariteit, originaliteit en humaniteit, dat duidt de aard van onze aktiviteit aan.

De humanist beweert niet dat hij het zelf daarin altijd zo ver brengt, hij is niet beter dan anderen, laat staan volmaakt, maar hij beseft duidelijk dat het om deze twee dingen gaat. Het leven zo te leven dat het in zichzelf bevrediging schenkt en daarbij uitdrukking geeft aan het besef dat mensen op elkaar aangewezen zijn in leven en werken. Dit duidelijk te maken is het eigenlijke doel van de humanistische beweging, welke aktiviteiten zij ook aanpakt. Deze aktiviteiten zijn dikwijls niet opzienbarend, maar in het geheel van de huidige samenleving onmisbaar. Zij stellen iedereen voor de vraag: „Wie bent U, wat doet U?”

Dit heeft er in die twintig jaar toe geleid dat de humanistische beweging niet meer weg te denken is, ook al is zij beperkt van omvang. In 1946 was er niets, in 1951 had het Humanistisch Verbond 7500 leden, nu zijn het er meer dan 15000, en de laatste jaren komen er jaarlijks een duizend bij. Wij hebben het gevoel dat het nodig is dat wij voort gaan, ook met dit onderdeel van onze radio- en televisietoespraken. Die zijn mede een middel om onze lezers uit te dagen tot bewustwording omtrent hun mens zijn in de wereld van nu. Daarom hebben wij onder het nieuwe bestel dat op 1 oktober ingaat, ook meer zendtijd gevraagd. Niet om langere toespraken te houden, maar om op een ander tijdstip in de week ook een ander soort uitzending te kunnen maken. Toen wij dit eind 1965 aan de minister voorlegden — wij waren er trouwens al jaren eerder aan begonnen — kwam dat hem niet onredelijk voor. Toch heeft de minister ons blijkbaar op grond van adviezen die wij niet kennen, niet meer maar minder zendtijd toegewezen, tien minuten in de week voor de radio en tien minuten in de maand voor de televisie. Als wij zien wat andere nieuwkomers krijgen, dan kan dit niet anders dan zeer teleurstellend genoemd worden. Met 15000 leden kan men aspirant-omroepvereniging worden. Die 15000 hebben wij. In 1961, toen onze zendtijd ook in gevaar kwam, hebben wij onze luisterkring-actie gevoerd. In acht maanden tijd meldden zich 25000 inschrijvers aan. Moeten wij nu ook een omroeporganisatie stichten? Wij voelen er niets voor. De gedachte van een humanistische omroep met humanistische muziek, humanistische hoorspelen, humanistische quizzes, verwerpen wij. Maar wij staan er op als geestelijke stroming in ons volk naar waarde geschat te worden en de driehonderdduizend luisteraars, die volgens onderzoekingen regelmatig op ons afstemmen, niet in de steek te laten.

Wij zijn hierover nog steeds in bespreking met de minister en wij wachten nog even af wat daarvan het resultaat zal zijn. Maar wat wij niet langer willen en kunnen afwachten is op welk tijdstip nu eigenlijk onze tien minuten die ons in elk geval zijn toegestaan, zullen vallen. Nadat de regering bijna twintig jaar lang met ons regelmatig herhaald en rechtmatig verzoek heeft gesold, is nu de zaak zo in de war gestuurd, dat iedereen zijn zendtijd gekregen heeft, maar dat er voor onze tien minuten geen plaats meer is. Moet ik nog uitspreken hoe diep de wrevel zit, hoe groot de

verontwaardiging is die dit in onze kringen heeft gewekt. Ik kan mij niet voorstellen, welke schijnbaar goede argumenten men daarvoor ook zou weten aan te voeren, dat enige kerk in Nederland, ook de kleinste niet, op deze wijze zou worden gehoord, maar tegenover het Humanistisch Verbond schijnt dit nog altijd geoorloofd. Het gaat trouwens niet om het Humanistisch Verbond, het gaat om driehonderdduizend luisteraars die hierbij betrokken zijn.

Zo kan ik U op dit moment nog niet vertellen, wanneer de volgende week de tien minuten zullen vallen die ons zijn toegezegd. Het enige wat ik weet is, dat ik die nieuwe serie uitzendingen graag zou openen zoals ik de oude serie vandaag afsluit. Ik zou U dan ook iets willen vertellen over wat wij met die nieuwe serie beogen en hoe wij dat tot uitvoering zullen brengen. Ik hoop tenminste dat via radio en pers het tijdstip van de nieuwe uitzending bekend kan worden gemaakt. Want wij zullen niet rusten voordat wij het werk dat wij twintig jaar geleden begonnen zijn, op bevredigende wijze kunnen voortzetten. Iemand vraagt misschien waarom wij daar zo op staan, en het antwoord kan niet anders zijn dan: omdat wij menen iets te zeggen te hebben dat zo niet door anderen gezegd wordt en dat voor honderdduizenden van betekenis is.

Waarom eigenlijk? Dat was ook de titel van een toespraak die ik in een zondagmorgenkwartiertje gehouden heb op 10 september 1950. Het is verleidelijk om die toespraak nog eens in zijn geheel te citeren, maar dat kan natuurlijk niet. Daarom besluit ik met een enkel stukje daaruit: „De humanist mag persoonlijk gekozen hebben voor liberalisme of socialisme voor politieke, sociale of culturele strijd, voor massale actie of individuele waakzaamheid, juist als humanist weet hij toch dat de droom langs vele wegen tot verwerkelijking dringt. Daarom is de weg nog niet onbelangrijk, maar de droom is onuitroeibaar zolang er mensen zijn.

We vragen wel: waarom eigenlijk? Maar we kunnen niet anders dan stamelend antwoord geven. Omdat het waarachtige antwoord slechts ligt in de houding van de mens, die zegt: en toch; omdat hij niet anders kan, zonder zichzelf te verraden. Dat is geen waarborg voor de toekomst, maar een aansporing om staande te blijven. Want zijn we niet allen baanwachters langs de lange weg van de mensheid? Als wij ons baanvak in de steek laten, ontspoord de trein in elk geval. En maken we daarmee de trouwe toewijding van die talloze werkers vóór ons niet ongedaan? Zijn wij het niet, die hun werk in onze handen hebben? En wie onzer weet welke onvoorziene wendingen, menselijke toewijding en scheppingskracht nog binnen hun bereik hebben?

Met een sprong is eenmaal de mens te voorschijn getreden en met een sprong heeft hij zich de macht veroverd over het vuur. Sindsdien heeft het hem veelal bijna verzengd, maar toch ook altijd verwarmd en verlicht.

Als het oplaaide heeft hij het kunnen temmen, als het smeulde heeft hij de vonk kunnen behoeden. Dat is het precies wat wij doen: het vuur brandend houden, schakel in de keten van generaties. Waarom eigenlijk? Niet omdat we geloven in gemakkelijk bereikbare doeleinden. Niet vanwege enige uitwendige zekerheid zelfs. Maar omdat de lijdende en strijdende mens van alle eeuwen bezit van ons genomen heeft. Het is zijn fakkel die we door geven. Daarom eigenlijk.”

Ik dank u. En — tot de volgende keer!

J. P. VAN PRAAG.

Leugens

Lang geleden heb ik eens een boek gelezen, waarin een persoon voorkwam, die altijd de waarheid zei. Het is schier onbeschrijfelijk wat deze man een ellende om zich heen verspreidde. De mensen met wie hij in aanraking kwam en die zich overigens in het diepst van hun ziel wel van enige onvolkomenheden bewust waren, voelden zich gekwetst en geschokt en ontweken de waarheidzegger in het vervolg. Een enkeling nam het niet en sloeg er op. Dat maakte de zaken niet beter, want daarmee toonde hij alleen maar aan, dat het hem aan zelfbeheersing ontbrak en dat hij geschillen wilde oplossen met bruto geweld, hetgeen, naar men weet, een lagere vorm van intermenselijk verkeer is. Niemand won er wat mee, want de boetprediker werd beschadigd naar lichaam en de slaander leed schade aan zijn toch al niet gave ziel.

Nu heeft de waarheid altijd twee kanten. Nemen wij een voorbeeld. Iedereen is vroeg of laat op een of andere manier wel eens dom. Maar iedereen heeft ook zijn goede kanten, al zijn die soms nog zo verborgen. Nu zou de persoon uit het boek in zo'n geval zeggen „Gij kunt bij scherp toezien wel eens lief zijn, maar zijt herhaaldelijk zeer dom.” Wij gaan in zo'n geval anders te werk. Wij kennen de menselijke grenzen en weten, dat een tekort aan begrip niet is te genezen met de blote constatering daarvan. Er is niets aan te doen, althans voorlopig niet. Aan het liefzijn daarentegen kunnen wij onmiddellijk ons genoegen beleven. Wat is dan verstandiger dan te zeggen: „Gij zijt lief” en dan desnoods vervolgens te bedenken „maar wel dom”. En wil men met alle geweld eerlijk blijven, zeg dan: „Gij zijt dom maar lief” en nooit het omgekeerde, want het laatste deel van de zin, de eindconclusie geeft de doorslag. Wie zou zeggen: „Gij zijt lief maar dom”, maakt een goede kans dat de wederpartij zou antwoorden: „Gij zijt ook dom en niet eens lief”.

Het is dus in vele gevallen goed om waarheden te verzwijgen. En het is niet zelden zelfs goed om het tegengestelde van de waarheid uit te spreken. Als zij — een nieuw voorbeeld — uw soep lepelt die smaakt naar een mengsel van levertraan en aangebrande melk en uw vrouw vraagt met een verwachtingsvolle stem: „Hoe smaakt dit soepje?” dan zegt zij: „Heerlijk, lieveling.” Het zou immers geen zin hebben te zeggen, dat het vocht naar modder smaakt. De stemming zou voor geruime tijd bedorven zijn en de rest van de maaltijd, hoe goed die ook was, zoudt zij als gal en roet naar binnen wurgen. (Om elk misverstand uit te sluiten: Persoonlijk word ik nooit in zulk een dilemma geplaatst, de soep is altijd buitengewoon).

Het verheugt mij altijd weer te bespeuren, dat bij al het droevige, dat de wereld te zien geeft, de leugen in het verkeer van mens tot mens een grote plaats inneemt. Maar helaas doet niet iedereen zijn best om goed te liegen. Een netjes afgewerkte leugen moet immers de indruk maken van een waarheid te zijn. Goed en ge-

loofwaardig liegen vereist fantasie en intelligentie en ook enige inspanning. En daar mankeert het maar al te vaak aan.

Dit treft mij altijd weer, als ik bijeenkomsten bijwoon, waar iemand gehuldigd moet worden. Hoe vaak komt het niet voor, dat degene die de feestrede moet houden of namens een bevriende instantie een enveloppe met inhoud aandraagt, zich blijkbaar geen enkele inspanning heeft getroost voor de dosering van zijn onjuiste vriendelijkheden. Zo iemand heeft gedacht „O ja, ik moet vanmiddag nog naar die vent toe met een envelop. Wat moet ik in 's hemelsnaam tegen die nonvaleur zeggen? Nouja, ik zal maar wat zeggen van onschatbare verdienste, nooit iets teveel, vereniging tot grote bloei gebracht, onvervulbare leegte achterlaten, nimmer vergeten, desnoods naam met gouden letteren gegrift en zo. En laat ik niet vergeten iets te zeggen over lieve vrouw die altijd zo opofferend terzijde gestaan, ook u mevrouw, en dan een bosje bloemen, mag ik wel niet vergeten. En dan tot slot iets van lange gelukkige levensavond en klein stoffelijk blijk van waardering, envelop in rechter binnenzak steken, met linkerhand overreiken en rechterhand geven, zo lang dat alle fotografen hun plaatje hebben gemaakt.”

U voelt wel: dát is het niet. Veel beter is het te beginnen met enkele onhebbelijke eigenschappen die de jubilaris ongetwijfeld heeft. Men laat die uitgroeien tot het publiek onrustig begint te worden en klam bezweet raakt. Maar dan buigt zij uw betoog langzaam om en zij laat uit die lelijke eend een wonderschone zwaan groeien die met wijde vleugelslag door een rijk en vruchtbaar leven is gevlogen tot troost en nut van zijn evenmens. Zeker, iemand die ook zijn moeilijkheden had, maar toch... welk een kracht, welk een waardigheid, welk een wijze humor en welk een vastberadenheid waar deze vereist was.

En laat dan de jubilaris in zijn dankwoord maar eens zeggen, dat het niet waar is. Als hij niet al te zot is, zal hij voor de leus wat afdingen en zeggen dat men hem geen dank behoeft te brengen, maar dat hij dankbaar moet zijn — en is — voor al hetgeen zijn werk hem heeft geschonken aan geluk en levensvervulling. Dat hij intens verheugd is, dat hij eindelijk die troep kan verlaten mag hij wel verzwijgen. En dat vervolgens hem zijn opvolger zijn werk in de kortste keren in puin zal doen storten kan hij ook beter ongezegd laten.

Wij moeten het mooi houden, dan heeft iedereen plezier. De organisatoren van het feest zijn blij, dat zij het feestvarken dat nu toch wel erg in verval begon te geraken, op een sierlijke wijze zijn congé hebben gegeven. De jubilaris, omdat hij tot zijn verrassing bemerkt, dat zijn grote gaven blijkbaar toch wel door ieder naar waarde zijn geschat.

Laten wij toch veel liegen. Maar behendig.

H. H.

lezingen voor de radio

Voor het eerst na 20 jaar kunnen wij u niet inlichten over de lezingen in de komende periode.